

УДК 141«652»(510)«712»

*Н.В. Бессідіна*

**КНР НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ:  
ОСОБЛИВОСТІ «КОНФУЦІАНІЗАЦІЇ» СУСПІЛЬСТВА**

---

*Проаналізовані різні аспекти впливу конфуціанської ідеології на сучасні трансформаційні процеси у Китаї. Увагу приділено особливостям політичних та економічних реформ.*

***Ключові слова:** конфуціанство, соціальна гармонія, новий авторитаризм, патерналізм, політичне покоління, трансформація.*

---

Реформи і відкритість Китаю стали поштовхом до нового розвитку країни. Сучасний соціалізм з китайською специфікою зовсім не схожий на економіку з централізованим плануванням, характерну для маодзедунівської епохи. Китай з його півторамільярдным населенням — найбільша з країн, яка успішно переорієнтовується з моделі маоїстсько-комуністичного соціального експерименту в модель «конфуціанського ринкового соціалізму». Вирішальну роль у процесі повернення КНР до «лона конфуціанського культурного регіону» відіграв архітектор китайських реформ Ден Сяопін. Саме він звернув увагу на позитивну роль учення Великого Мудреця у становленні феномена



«конфуціанського капіталізму» Японії, Південної Кореї, Тайваню, Сингапуру і Гонконгу.

Уражаючі масштабні реформи у Китаї дають усі підстави твердити про значимість конфуціанства на сучасному етапі розвитку, про актуальність філософії «Вчителя десяти тисяч поколінь» не тільки для індустріального, а й постіндустріального суспільства.

На питання про формулу успіхів КНР намагаються дати відповідь багато дослідників, висуваючи на перший план ті чи інші чинники, які пов'язані з відомою ідеологічною дискусією сучасності щодо переваг та недоліків ринкової або планової економіки. На думку деяких науковців, одним із головних факторів піднесення Китаю є творча наснага всього суспільства, зумовлена його культурно-цивілізаційною єдністю, котра традиційно у нашій догматиці розглядалася як надбудовна або вторинна, а насправді, виявилася достатньо базовою і первинною. Модернізація суспільства тільки тоді є результативною, коли вона базується на гармонійному поєднанні сучасного і старого, власного і запозиченого. З огляду на це, принциповий інтерес викликає розуміння змісту та якості традицій Китаю стосовно завдань модернізації країни та переведення її економіки на ринкові рейки. Китайський шлях засвідчує, що розуміння традицій та специфіки власної країни — це шлях до успішного запозичення досвіду інших країн, що є особливо актуальним в умовах переходу до ринкової економіки. Важливим у цьому контексті є не відкидання або некритичне відтворення традицій, а виявлення тих чинників у культурі і традиціях, які сприяють модернізації, і тих, які перешкоджають її проведенню, тобто вибіркоче ставлення до традицій.

Проблемі «конфуціанізації» КНР за Ден Сяопіна присвячені праці російських науковців Л.С. Переломова [1], Л.С. Васильєва [2], В.Г. Портякова [3]. Увага дослідників приділена тим конфуціанським принципам, які завжди становили основу державного управління в Китаї, та заходам керівництва держави щодо їх повернення нації. Спроба розв'язання соціальних суперечностей відповідно до вчення Конфуція, розглядається у публікаціях синологів Ю.І. Савенкова [4], Л.І. Головагової [5], Г.В. Дудникова [6]. Ролі традиції та національної специфіки у процесі модернізації Китаю присвячені наукові дослідження В.В. Малявіна [7], Є.П. Бажанова і П.А. Развіна [8]. Окремі аспекти цієї проблеми розглядаються у публікаціях П.М. Мозіаса [9], Ю.П. Горяїної [10] та А.І. Салицького [11]. Проте узагальнюючої праці, присвяченої відродженню та реінтерпретації морально-етичних цінностей конфуціанства у сучасному Китаї, й досі немає.

Мета пропонованої статті полягає у спробі проаналізувати місце і роль конфуціанської спадщини у формуванні єдиної системи цінностей сучасного китайського суспільства.

Стрижнем китайської цивілізації є конфуціанська традиція, метою якої завжди було створення соціально впорядкованого гармонійного соціуму, керованого мудрою і гуманною, етично досконалою та відповідно підготовленою адміністрацією. Провівши аналогію між сім'єю та державою, Конфуцій (551-479 роки до н.е.) проголосив два базових принципи її стабільного існування: культ старших, передусім батька і правителя, та ідею патерналізму, що визначило посилення принципу соціальної гармонії. У межах такої структури кожному належало його місце, кожен мав визначену суму прав й обов'язків і повинен був відповідати своєму призначенню: «Правитель має бути правителем, підданий — підданим. Батько має бути батьком, а син — сином» [12, с. 156]. Конфуціанська проблематика раціонального правління залишається незмінною і для сучасного Китаю, який,

спираючись на традиційні засади культурної спадковості та свідомої обережної адаптації до нових реалій життя, вдало пристосовується до ритмів мінливого світу.

Ініціатором сучасних реформ було не суспільство, а новітня «корнфуціансько-легістська держава», партійна бюрократія. Модернізаційні процеси, започатковані лідером КНР Ден Сяопіном, відбуваються, хоча й у прискореному порядку, але, по суті, за усталеним централізованим, «династичним» сценарієм. Тисячоліттями цементовані принципи авторитарної централізованої влади та управлінської стабільності залишаються актуальними й у наш час [13, с. 67]. Однією із специфічних рис китайського соціалізму є збереження монопольної класи КПК, її монопартійної диктатури. Сучасне китайське правління, основане на патерналізмі, деякі дослідники кваліфікують як новий авторитаризм, що задля самозбереження вкрай потребує авторитету традиції [1, с. 301]. На думку інших синологів, у політичній моделі сучасного Китаю втілена ідея поєднання «освіченого авторитаризму» та «керованої демократії» [14, с. 3]. На відміну від інших держав конфуціанського регіону (Японія, Тайвань, Сингапур, Південна Корея), у яких також не сформувалася практика «політичного маятника», КНР значно повільніше просувається до існуючої у них півторипартійної системи. Так, у Китаї, крім КПК, існують ще декілька політичних партій, однак вони змушені визнавати її керівну роль, знаходиться під її контролем. Відсутність демократичної виборчої системи унеможливило участь цих партій у політичній боротьбі. Першим кроком до вдосконалення політичної системи КНР можна вважати проголошене Ден Сяопіном верховенство закону, відповідно до якого всі партійні органи КПК повинні діяти лише у межах Конституції та законів. Конкретним застосуванням цього принципу стала заборона позитивного лідерства — закон у КНР дозволяє обіймати вищі посади у державі і партії не більше від двох п'ятирічних термінів поспіль.

Після смерті Мао Цзедун, представника першого політичного покоління, у 1976 році у КНР змінилося декілька поколінь: друге покоління, очолюване Ден Сяопіном, керувало країною з 1978 по 1988 рік, третє, представлене Цзян Цземіном, — з 1989 по 2002 рік, четверте, сучасне на чолі з Ху Цзіньтао, прийшло до влади у 2002 році [14, с. 4]. Досить важливою стала введена Ден Сяопіном система вікових обмежень чільників партії і держави, яка відповідає конфуціанському канону, що «в 70 років для людини настає час відповідати на питання онуків» [15, с. 7]. Водночас у КНР з часів архітектора реформ було відроджено «інститут мудреців», коли, не обіймаючи офіційно жодних посад, колишній лідер фактично зберігає за собою вищу владу. Така практика відповідає конфуціанським нормам, згідно з якими, ідеальне правління — це «батьківське», патерналістське, причому батько повинен бути добрим, а правління — гуманним і, крім того, позитивним [12, с. 163].

Головним напрямом політичних реформ у КНР є розширення практики виборів на альтернативній основі. Прямі вибори на рівні місцевого самоврядування започатковані ще з 1987 року. Спочатку дозвіл на обрання керівників отримали жителі сіл, унаслідок чого була встановлена проста децентралізована система регулювання та контролю між головою сільського комітету і сільськими зборами. Вибори на повітовому рівні проводяться у Китаї з 2003 року, на рівні міста — з 2008 року. За розробленим керівництвом КНР амбіційним планом підвищення рівня виборів на 2013 рік передбачається їх упровадження на провінційному рівні, а на 2018-2023 роки — на національному [16, с. 106].



На останньому, XVII з'їзді КПК (жовтень 2007 року), у «нових ідеях» Ху Цзіньтао та Вень Цзябао було зроблено наголос на необхідності повернення до китайського шляху «золотої середини», тобто до здійснення поступових політичних реформ, зміст яких полягає у такому: КПК робить акцент не на всенародній, а внутрішньопартійній демократії (звіти вищих партійних органів, вибори на основі конкуренції, внутрішньопартійної дискусії тощо); на думку КПК, політична «шокотерапія» є небезпечною з огляду на прихід до влади радикалів (через наявність величезного масиву напівграмотного селянства) і як наслідок — загрозою порушення політичної стабільності, а у випадку кризи за умов дестабілізації — реставрацією авторитарного правління; неодмінним компонентом реформ є зміцнення влади закону: боротьба з корупцією, звуження поля влади партії на користь закону при концентрації зусиль партії на макрорегулюванні в економіці та політиці [16, с. 104]. Важливою складовою політичної трансформації оголошено виховання відповідального за свій вибір виборця, привчання його до свідомої виборної практики, до того, щоб він знав, за кого і за що голосує. З цією метою вживаються заходи щодо розвитку «низової демократії» (вибори низових керівників). Накреслена політична програма має забезпечити просування Китаю до всенародної демократії. Водночас, урахуовуючи конфуціанський принцип «Переходити річку, ошупуючи ногами каміння», Ху Цзіньтао обстоює ідею політичного консенсусу [12, с. 166]. Як свідчать рішення з'їзду, голова КНР не схильний форсувати перехід до інститутів всенародної демократії, а, навпаки, переконаний, що і завдання здатні будуть виконати представники наступного покоління керівників, передача влади яким відбудеться у 2012 році. Прикметно, що й сам процес передачі влади у КНР значною мірою інституціоналізований відповідно до пошуку політичних наступників. Китайське керівництво докладає всіх зусиль для того, щоб вища влада передавалася наступним поколінням керівників без гострої боротьби, без ризику неочікуваної, «незапланованої» появи на політичному Олімпі нового лідера. В будь-якому випадку навіть такий розвиток подій, на переконання Ху Цзіньтао, не повинен стати шоком для суспільства [16, с.106].

Величезне значення у контексті трансформаційних процесів у Китаї має відродження конфуціанської традиції меритократії у суспільно-політичному житті. На початку реформ багато мільйонів репресованих у роки «культурної революції» повернулися до активного життя, долучилися до розбудови нового Китаю. За останні роки статус наукової еліти зріс ще відчутніше. Вона бере активну участь у публічному аналізі соціально-економічних та духовних проблем. Це вкотре свідчить про актуальність слів Великого Мудреця, що «конфуціанець починає турбуватися про світ раніше, ніж турбується сам про себе, і щасливим почувається тільки тоді, коли все людство щасливе» [4, с.31]. Зі свого боку КПК, прагнучи зберегти свою керівну роль у суспільстві та перетворитися на партію нового типу, ще у 2000 році висунула «ідею трьох представництв», котра була озвучена тодішнім лідером Цзян Цземіном. Ця ідея мала подолати розрив інтересів нової та традиційної еліт Китаю [17, с.115]. Згідно з нею, КПК повинна представляти інтереси всього китайського народу, особливо передових продуктивних сил (бізнесу) і передової китайської культури (інтелігенції). Особливо важливим було «друге представництво» — поворот партії до бізнесу відкривав перед партією зовсім нові перспективи. У 2001 році Цзян Цземінь спеціально підкреслив в одному зі своїх звернень, що для представників приватного бізнесу при прийомі до партії буде особливо прихильне ставлення. За офіційними даними, селяни та робітники зараз становлять менше від половини із 64,5 млн. членів КПК —



усього 49,1% [14, с.3]. Решта членів партії — державні службовці, військові, менеджери, студенти.

Основи економічної моделі сучасного Китаю були закладені ще у 1980-ті роки у доктрині «соціалізму з китайською специфікою». Ця ідея має виражене національне забарвлення: соціалізм трактується і як універсальна стадія розвитку, і як особливий шлях розвитку саме Китаю. В іншому сенсі поняття руху до соціалізму поєднується з уявленням про модернізацію по особливому шляхові, альтернативному західному, тому відокремити ці два концепти один від одного важко. Початково ідея якісного оновлення економіки була сформульована Ден Сяопіном у вигляді гасла так званих «чотирьох модернізацій» (у сферах сільського господарства, промисловості, науки і оборони). Етапи її реалізації були визначені відповідно до конфуціанських уявлень про триступеневий перехід до загальної гармонії та розвитку: 1) досягнення стану «тепла і ситості» (веньбао); 2) побудова суспільства «малого благоденства» (сяокан); 3) досягнення єдності та гармонії (датун). Конкретно виконання цієї програми, за словами Ден Сяопіна, одночасно означало: «Першочергова мета — на 1980-ті роки зробити перший крок і досягти подвоєння ВВП. Другий крок — повторне подвоєння ВВП — здійснити наприкінці ХХ століття: ВВП має досягти 1000 дол. на душу населення, що буде означати наш вступ у суспільство «сяокан». Бідний Китай перетвориться на суспільство «відносного благоденства». Ще більш важливим є третій крок — наступне подвоєння ВВП до 30-их або 50-их років ХХІ століття. Тоді на душу населення має припадати по 4000 дол.» [18, с. 29].

Особливими рисами «самобутнього китайського соціалізму», як сьогодні здебільшого характеризується китайська модель розвитку, є насамперед пов'язана з конфуціанською традицією поступовість його розбудови, відмова від «великого стрибка», поетапність, провідна роль держави у проведенні політики реформ і відкритості, їх глибоке теоретичне обґрунтування. На початку проведення реформ були визначені три установки: не запозичати за кордоном модель економічного та політичного ладу і не переносити її на китайський ґрунт, підтримувати у суспільстві стабільність, проводити реформи зважено.

На XIV з'їзді КПК (жовтень 1992 року) була проголошена концепція «соціалістичної» ринкової економіки, тобто розбудова специфічного ринкового, відмінного від капіталістичного, господарства. В інституціональному сенсі передбачалася різноманітність форм власності, але при домінуванні суспільної форми, державної і колективної власності. Господарський механізм «соціалістичної ринкової економіки» базувався на ринковому саморегулюванні, але водночас передбачав сильний макроекономічний вплив держави [9, с. 64]. Допускалася різноманітність форм розподілу, у тому числі такі види доходів, як прибуток приватних підприємств, початковий відсоток, дивіденди по акціях, але головна роль відводилася розподілу за працею.

Наприкінці 1990-их років стали очевидними соціальні диспропорції. Збагачення підприємців та пов'язаних з ними чиновників відбувалося одночасно з наростанням маргіналізації селянства та низів міського суспільства. Офіційна ідеологія за таких умов змушена була знову змінюватися, еволюціонувати, щоб відобразити нові реалії, знайти відповіді на нові питання.

На XV з'їзді КПК (жовтень 1997 року) Цзян Цземінь знову підтвердив вірність влади ідеї плюралістичної структури власності. У 1999 році відповідні поправки були внесені до Конституції КНР: індивідуальні й



приватні підприємства, які раніше розглядалися як «корисне доповнення до суспільної власності», стали вважатися «важливою складовою частиною соціалістичної ринкової економіки» [9, с. 64].

XVI з'їзд КПК (листопад 2002 року) констатував, що на початок XXI століття середньодушовий ВВП у Китаї досягнув рівня 1000 дол. Зростання в чотири рази абсолютного ВВП відбулося достроково — ще у 1995 році. Це означало, що Китай вийшов на показники, встановлені свого часу Ден Сяопіном як критерій «суспільства сяокан». Однак при цьому офіційно визнавалося, що прорив був забезпечений за рахунок екстенсивного економічного зростання, ціною загострення соціальних суперечностей та економічних проблем. Реальний результат, таким чином, мало відповідав ідеї Дена про «спільну заможність» [19, с. 154]. У зв'язку з цим на XVI з'їзді було оприлюднене нове гасло — «всебічного будівництва «суспільства сяокан», тобто фактично визнавалося, що «суспільство поміркованої заможності» для всіх ще тільки належить створити. Новим якісним орієнтиром стало ще одне чотириразове зростання ВВП до 2020 року. В пропагандистських документах 2002-2003 років формулювання про розбудову «суспільства сяокан» стало абсолютно домінуючим, відтіснивши на другий план навіть ідеологему про «соціалізм з китайською специфікою». Це означало, що офіційна ідеологія зробила рішучий крок до остаточної заміни традиційних марксистських установок на звичайні для країн, що розвиваються, націоналістичні мобілізаційні гасла.

Наприкінці 2003 року з'явилася так звана «наукова концепція розвитку, основна ідея якої полягала у відмові від ставки на кількісні параметри економічного зростання. Було поставлене завдання змінити модель економіки, зробити її інтенсивною, інноваційною, ресурсозберігаючою, соціально зорієнтованою [16, с. 106]. Проголошувалася концепція «п'яти збалансувань»: 1) розвитку міста і села; 2) різних регіонів; 3) економіки і соціальної сфери; 4) людини й оточуючого середовища; 5) внутрішнього розвитку і зовнішньої «відкритості». Важливим стало гасло «Брати людину за основу»: метою економічної політики мало бути не зростання економіки як такої, а розв'язання соціальних завдань. Заклик до суб'єктів ринку пам'ятати про «важливість обов'язку і неважливість зиску» свідчить про те, що в Китаї фактично відбувається будівництво «конфуціанського ринкового соціалізму». Увага керівництва країни зосереджена на тому, що суспільство заможності («сяокан шехой») повинне бути передусім суспільством гармонії («хесе шехой») [20, с. 16]. Така прагматична позиція пов'язана з особливістю конфуціанської цивілізації, відповідно до якої особистість, на відміну від західного індивідуалізму, не відокремилася від родового дерева: кожен обіймає чітке місце у сім'ї, соціумі та державі. Зв'язки з історією не розірвані, і розвиток відбувається у руслі традиційної китайської економічної системи, доповненої досвідом західних шкіл. Деякі помилково вважають, що конфуціанство — основа духовного життя китайців — несумісне з підприємництвом. Але, як відомо, конфуціанство ставило акцент на «розподілі праці». Урядовим чиновникам належало слугувати справедливості, нації. Цивільне населення повинно було створювати багатство для себе, а отже, й для держави. Головна відмінність економічної моделі країн конфуціанського регіону, Китаю зокрема, — це більш активна роль держави у всіх сферах суспільного життя [4, с. 32].

«Наукова концепція розвитку» КНР дістала своє підтвердження у рішеннях XVII з'їзду КПК (жовтень 2007 року). Так, формування суспільства сяокан» нерозривно пов'язане не тільки з економічними показниками, а й з

поліпшенням культурних та економічних характеристик країни, вдосконаленням її політичних інститутів.

Важливою складовою модернізації Китаю є визначені відповідно до традицій сучасні суспільні етично-моральні цінності. На необхідності поєднання реформ з давньою мудрістю Конфуція наголошував ще Цзян Цземінь: «Суспільство повинне управлятися не тільки владою закону, а й нормами, правилами поведінки, моральними переконаннями, силою прикладу» [7, с. 110]. Ця установка стала основою «Програми будівництва громадянської моралі» (жовтень 2001 року), яка складається із 20 ієрогліфів: любов до Батьківщини, дотримання закону, культура поведінки і щирість, єдність і доброзичливість, працелюбність і неухильне самовдосконалення, професіоналізм і винагорода за заслуги. Крім того, прийнята Центральною дисциплінарно-контрольною комісією, постанова застерігала кадрових працівників від таких зловживань, як купівля і ввезення за державний кошт іноземних автомобілів, використання у власних інтересах транспорту підприємств, купівля житла за рахунок службового становища, винаймання під час відряджень дорогих готелів, улаштування для офіційних зустрічей на місцевому рівні спеціальних банкетів, використання громадських коштів для проведення сімейних свят. Такі застереження, без сумніву, перекликаються з конфуціанським афоризмом: «Уживати просту їжу, запивати її джерельною водою і спати, підклавши під голову власний лікоть, — у всьому цьому є своя радість. А чини та багатства цього світу, набуті нечесним шляхом, для мене — пропливаючі хмари в небесах» [12, с. 178].

Уражаючі успіхи Китаю та інших країн конфуціанського регіону доводять, що вчення Мудреця здатне не тільки прислужитися досягненню громадянської злагоди, а й підвищити творчий потенціал суспільства. Незважаючи на те, що життя стає все більш механічним, а конкуренція жорстокою, жителі Піднебесної глибоко переконані у необхідності рухатися конфуціанським шляхом духовного самовдосконалення, усвідомленого існування. Моральна складова конфуціанського вчення є настільки універсальною, що здатна вписатися в будь-яку постіндустріальну цивілізацію. Досвід Китаю особливо корисний для країн з перехідною економікою і невизначеними суспільно-політичними характеристиками, до котрих, до речі, належить й Україна.

Таким чином, незважаючи на марксистську риторику лідерів, КНР і китайська нація-цивілізація при всіх її внутрішніх циклічних переоформленнях зберігає усвідомлену спадковість своєї ідентичності, культури, державних традицій. Сучасна, відносно авторитарна, з поступовою демократизацією, політична система досить органічно спирається на фундамент провідної ролі держави у господарстві, відновлену роль меритократії й високої вертикальної мобільності. Сила цієї традиції суттєво полегшує Китаю засвоєння всього революційного комплексу модернізаційних та навіть певних постмодернізаційних зрушень.

#### Примітки

1. Переломов Л.С. Конфуцій: «Лунь Юй» / Л.С. Переломов. — М.: Восточ. література, 1998. — 588 с.
2. Васильев Л.С. Китай на рубеже III тысячелетия: конфуцианская традиция или марксизм-маоизм? / Л.С. Васильев // Восток. — 1992. — №2. — С. 64-73.
3. Портяков В.Я. Традиции и рыночная экономика в современном Китае / В.Я. Портяков // Проблемы Дальнего Востока. — 1996. — №3. — С. 68-72.
4. Савенков Ю.И. Тень Великого Старца / Ю.И. Савенков // Новое время. — 2003. — № 12. — С. 30-33.



5. Головачева Л.И. Цивилизация, Конфуций и будущее Китая / Л.И. Головачева // Проблемы Дальнего Востока. — 1996. — №1. — С. 111-122.
6. Дудников Г.В. Специфика китайского стиля управления: сравнение с японским и американским менеджментом / Г.В. Дудников // Восток. — 2009. — №4. — С. 111-120.
7. Малявин В.В. Китайская мудрость в постмодернистский век: возвращение традиции? / В.В. Малявин // Проблемы Дальнего Востока. — 1995. — № 5. — С. 106-115.
8. Бажанов Е.П., Развин П.А. Изучение китайской цивилизации / Е.П. Бажанов, П.А. Развин // Новая и новейшая история. — 2008. — №2. — С. 90-98.
9. Мозиас П.М. Идеология экономических реформ в Китае: основные этапы эволюции / П.М. Мозиас // Мировая экономика и международные отношения. — 2007. — №11. — С. 62-68.
10. Горяина Ю.П. Специфика «внутреннего» и «внешнего» образа Китая в начале XXI в. / Ю.П. Горяина // Проблемы Дальнего Востока. — 2009. — №2. — С. 25-37.
11. Салицкий А.И. Китайская цивилизация в современном мире / А.И. Салицкий // Мировая экономика и международные отношения. — 2003. — №8. — С. 70-77.
12. Конфуций. Лунь Юй // Классическое конфуцианство: переводы, статьи, комментарии А. Мартынова и И. Зограф. В 2 т. — Т. 1. — СПб.: Нева, 2000. — 384 с.
13. Рашковский Е.Б. Цивилизационный облик Китая: структуры, преемственность, метаморфозы / Е.Б. Рашковский // Мировая экономика и международные отношения. — 2003. — №8. — С. 62-69.
14. Арсланов Г. Реформы в Китае: Смена поколений на политическом Олимпе / Г. Арсланов // Азия и Африка сегодня. — 2002. — №4. — С. 2-6.
15. Делюсин Л. Величие и трагедия Дэн Сяопина / Л. Делюсин // Азия и Африка сегодня. — 2000. — №10. — С. 7-14.
16. XVII съезд КПК: смысл и последствия // Мировая экономика и международные отношения. — 2008. — №5. — С. 103-111.
17. Каспрук В. Китайське диво: що заважає реформуванню Піднебесної / В. Каспрук // Сучасність. — 2005. — №11. — С. 103-121.
18. Кондрашова Л. Точку ставить рано: начался «третий акт» китайской реформы / Л. Кондрашова // Азия и Африка сегодня. — 2004. — №10. — С. 27-35.
19. Дэн Сяопин. Основные вопросы современного Китая. — М.: Восточная литература, 1988. — 242 с.
20. Галенович Ю.М. Китай в начале XXI века / Ю.М. Галенович // Свободная мысль. — 2005. — №8. — С. 16-29.

*Н.В. Беседина*

**КНР НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ РАЗВИТИЯ: ОСОБЕННОСТИ «КОНФУЦИАНИЗАЦИИ» ОБЩЕСТВА**

*Проанализированы разные аспекты влияния конфуцианской идеологии на современные трансформационные процессы в Китае. Внимание уделено особенностям политических и экономических реформ.*

**Ключевые слова:** конфуцианство, социальная гармония, новый авторитаризм, патернализм, политическое поколение, трансформация.

*N.V. Besedina*

**CHINESE PEOPLE'S REPUBLIC ON THE MODERN STAGE OF DEVELOPMENT: THE PECULIARITIES OF INFLUENCE OF THE CONFUCIAN IDEOLOGY IN SOCIETY**

*Different aspects of influence the Confucian ideology on the modern transformational processes in China are analyzed. The attention is to the peculiarities of political and economic reforms.*

**Key words:** Confucianism, social harmony, modern authoritarianism paternalism, political generation, transformation.

*Стаття надійшла 12 травня 2010 року*

